

Jógvan Jensen sum ungur portørur:

EG STRÍDDIST EFTIR ÓGVUSLIGA VANLUKKU

- Eg havi upplivað at sæð ógvusligar vanlukkur, sum hava brent seg í minni mítt. Tí veit eg, hvussu stóran týdning sálarfrøðiligur stuðul hevur, sigur Jógvan Jensen, tilbúgvingarleiðari fyri Ansni.

BARBARA HOLM

Havnarmaðurin Jógvan Jensen er í dag 58 ára gamal. Líka síðani hann trein á arbeiðs-marknaðin sum ungur maður, hevur hann starvast innan sálarliga krevjandi stórv. Hann er útbúgvinn portørur og frá 1980 og fram til ár 2003 var tað hetta hann fekst við.

Í dag er hann tilbúgvingarleiðari á Ansni. Hann og starvsfelagin Jóhannes Nilssen hava í dag ábyrgdina av allari sálarfrøðiligari tilbúgving undir heilsumálaráðnum, sum ikki er fevnd av lands-sjúkrahúsinum. Tað vil siga tað tey rópa sálarfrøðilig fyrsta hjálp.

At Jógvan hevur valt hesa leið er ikki løgið, um tú hyggur eftir fortíð hansara.

Tí longu sum blaðungur portørur fekk Jógvan ein skelk fyri lívið.

Tað var á hásumri í áttatiárunum. Jógvan var á vakt og á miðjari nátt vórðu hann og starvsfelagin boðsendir til eina heldur ógvusliga vanluku.

Tað var tann síðsta í røðini av fleiri vanlukkum, sum Jógvan varð kallaður til hetta summarið.

Langt burturi frá vanlukkustaðnum síggja Jógvan og hin skaðarnir, tí tað var umfatandi. Komnir á vanlukkustaðið visir tað seg, at sjúkrabilurin hjá Jógvani og teimum var tann fyrsti á staðnum. Einki annað neyðhjálparakfar ella starvsfólk vóru á staðnum. Av virðing fyri teimum, ið eftir sita, fara vit ikki í smálutir í sjálvari vanlukkuni hesa summarnátt.

Men Jógvan minnst, at nógv stóð á hesa løtu. Tveir menn vóru raktir av vanlukkuni og annar teirra doyði. Og sum vera man, tá ið ógvusligar vanlukkur henda, so var tað ikki tveir vakrir manna-kroppar, sum Jógvan og kollegin komu fram á.

– Í einari slíkari støðu gert tú títt arbeiði. Tú roynir alt tú kann at fáa bjargað lívinum á hesum fólkunum, men onkuntíð er tað barauttanfyri tinar hendur, sigur Jógvan Jensen.

Jógvan og kollegin finga bjargað eina manninum í vanlukkuni. Hann náddi undir læknahond áðrenn stóðan gjørdist óloysiliga ring. Men seinni maðurin doyði ein harðan deyða.

Tá ið vaktin varð liðug og Jógvan skuldi heim at leggja seg eina løtu, trinu náttarinna hend- ingar frammfyri hann.

– Hvørjaferð eg skuldi leggja meg at sova, runnu myndir av hesum monnunum, hesari sjónini framfyri mær. Eg kláraði illa at sova, sigur Jógvan Jensen.

Skyldar eldri starvsfelaga nógv

Dagarnir sum fylgdu hesa van-

lukkunátt vóru ikki bliðir. Komin aftur til arbeiðis stúrdi Jógvan fyri, hvat lá fyri framman.

– Eg hevði ongantíð verið bangin fyri nøkrum sum so, men bráðliga byrjaði eg at stúra fyri, at alarm-telefonin skuldi ringja, greiðir Jógvan Jensen frá.

Og gjørdi hon tað – ja so fóru tankarnir við eitt aftur á minnini frá vanlukkunáttini.

– Eg kláraði illa at hugsavna meg um mítt arbeiði, sigur Jógvan Jensen.

Stutt eftir vanlukkunáttina tosaði Jógvan við ein starvsfelaga um sálarligu støðuna, sum var íkominn. Hansara svar var, at tað eru ikki øll, sum tola slíkt arbeiði.

– Og ger man ikki tað, ja so eigur man bara at finna hurðina, minnst Jógvan, at hann segði.

Hesi orðini fullu tungt á herð- arnar hjá Jógvani. Honum dámdi

væl arbeiðið og hann hevði í roynd og veru ikki hug at gevast.

– Eg fekk tað fatan, at eg kanska ikki toldi arbeiðið. Eg hugsaði nógv um at gevast, tí um eg ikki var harðari enn tað sama, so kundi eg ikki oyðileggja mær lívið av hesum arbeiði, minnst Jógvan Jensen aftur á.

Ein dagin á kontórinum hjá portørunum sá ein annar, eldri starvsfelagi á Jógvani, at illa stóð til. Hann bað Jógvan koma við sær eitt lítið ørindi. Uttan at vita, hvat var áfatt, fór Jógvan við starvs- felaganum út av kontórinum og inn í sjúkrabilin.

– Hann koyrði á vanlukkustaðið. Vit fóru úr bilinum, og hann bað meg siga sær, hvat vit høvdu upplivað hesa náttina, minnst Jógvan Jensen aftur á.

Við einum virðiligum stuðli á vanlukkustaðnum greiddi Jógvan í smálutum frá tí, sum hann hevði sæð, upplivað og hugsað.

– Har stóð hesin eldri, royndi starvsfelagin og var veruliga áhugaður í at hoyra meg greiða frá hesari náttini, sigur Jógvan við stórum takksemi í røddini.

Komnir í bilin aftur komu ráðini, sum Jógvan Jensen enn í dag er takksamur fyri, og sum kanska vórðu grundarlag undir hansara víðari lívsleið.

– Hann segði við meg, at mínar reaktiónir vóru heilt vanligar. Tað var ikki ein støða, sum nakar eigur at tola uttan víðari, tí sjálvandi merkir tað ein at síggja slíkt. So greiddi hann mær frá, at tað var mangur portørur áðrenn meg, sum hevði upplivað júst hatta, sigur Jógvan Jensen.

Og við eitt var byrðan fallin av herðunum hjá Jógvani.

– Tá lærði eg, at tað er ikki mær tað er galið við. Eg var ikki veikur og burdi farið í annað starv. Eg hevði eina púra vanligu reaktión til eina sera óvanliga støðu, sigur Jógvan Jensen.

Fór undir kreppuhjálpi í Føroyum

Árini gingu og Jógvan Jensen fekk royndir í starvinum sum portørur og upplivdi fleiri ógvusligar vanlukkur. Sum árini gingu fekk Jógvan størri og størri áhuga í tí, sum eitur sálarlig fyrsta hjálp og debriefing hjá portørum eftir eina ógvusliga hending.

– Eg fann útav, at hesin gamli starvsfelagin hjá mær gjørdi alt eftir bókin, hóast hann ikki hevði nakra slíka bók at fyrihalda seg til. Hann hevði bara tað menniskjaliga í sær sum segði, at hann mátti hjálpa mær, sigur Jógvan Jensen.

Hann er ikki í iva um, at hendan samrøðan ein summardag í átta- tíárunum hevur havt stóran týdning fyri hansara sálarligu heilsu víðari í starvinum.

– Eg veit, hvussu stóran týdning tað hevur, at man tosar um tað man hevur upplivað og at man fær at vita, at man ikki er í ørviti, tí man reagerar. Tað má ikki undirmetast, sigur hann.

Tað var ikki fyrr enn síðst í nítiárunum, at Føroyar vórðu til reiðar at síggja avleiðingarnar av strongdini sum kemur, tá ið fólk uppliva óvanliga ógvusligar hendingar. Í dag er hetta ein púra vanligur kostur hjá bæði portørum, sløkkiliðsfólki, bjargingarfólki og øðrum, tó tað enn ikki er ein landssamskipan á økinum.

– Eg og Jóhannes (Nilssen, red), fóru undir ymiskar útbúgvingar innan sálarliga fyrstu hjálp, og vit hava síðani fingið tað til okkara stóru passið, sigur Jógvan, sum saman við Jóhannesi arbeiðir við sálarligari fyrstu hjálpar tilbúgving og samstundis undirvísir privatum og almennum stovnum í ymiskum amboðum innan sálarliga fyrstu hjálp, við góðkenning frá danska Beredskabsstyrelsen.